

มาร์กซ์กับบุคคลสมัยของเรา

เฟอเรน เตอร์ไก บรรยาย
สมศักดิ์ สามัคคีธรรม แปล

ในปี 1983 ครบรอบ 100 ปี แห่งมรดกกรรมของคาร์ล มาร์กซ์ ปรากฏผลงานศึกษา, บทความ และการประชุมสัมมนาว่าลึกลับจำนวนมากรายการที่ยกย่องสรรเสริญต่ออนุสาวรีย์ ในการริเริ่มเปลี่ยนยุคใหม่ต่อ ศาสตร์วิทยาการของมาร์กซ์ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง ความเห็นเหล่านี้ยังความเห็นที่แตกต่างกันอย่างใหญ่หลวงในการพิจารณาถึงความถูกต้องครบจนถึงปัจจุบันของงานของมาร์กซ์ แม้กระทั่งในหมู่นักเขียนงานเขียนทั้งหมดของเขาก็ตาม ทักษะซึ่งให้ความสำคัญต่อปรัชญา, ทฤษฎีทางประวัติศาสตร์, การวิเคราะห์ลัทธิทุนนิยม และความคิดของมาร์กซ์ในการสร้างสังคมนิยมตลอดจนสังคมคอมมิวนิสต์ ด้วยการถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงในศตวรรษที่ 19 แต่ก็ยังมีข้อสงสัยหรือแม้กระทั่งปฏิเสธในประเด็นที่เป็นเนื้อหาของปัจจุบันในทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ (Marxian Theory) หรือบางครั้งกลับเห็นว่าประโยชน์ของมันเป็นแต่เพียงกรอบสำหรับแนวโน้มนั้น ๆ ไป ทักษะเหล่านี้กำลังแพร่หลายอยู่ในปัจจุบันและมีอิทธิพลแม้แต่ในเหล่านักมาร์กซิสต์ด้วยกันเอง

แน่นอนมันกลายเป็นเป้าหมายที่ชัดเจนว่าทิศทางความคิด สำหรับใครก็ตามที่จะพบได้ในทฤษฎีของมาร์กซ์ หรือกฎบางข้อโดยเฉพาะที่จะตอบโดยตรงต่อคำถามเกี่ยวกับกฎที่ควบคุมแนวโน้มของลัทธิทุนนิยมในปัจจุบัน หรือในสูตรที่เขาอยากจะตั้งข้อสงสัยว่าเดี๋ยวนี้ทำอะไรดี เหล่านี้เป็นทักษะการมองทฤษฎีอย่างนิตผลาคติคาดหมายเอาว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีแบบแผนในช่วงระยะหนึ่งในเวลาทุก ๆ วันของเราเป็นคำถามที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องมีการตอบ

ไม่มีความจำเป็นที่ต้องพิสูจน์อย่างเป็นพิเศษแต่อย่างใดว่า ในทุก ๆ ช่วงตอนทางประวัติศาสตร์ได้มีการสั่งสมสมรรถนะทางสติปัญญาในการต่อสู้กับปัญหาในแต่ละยุคสมัยนั้น ๆ เองมา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกระทำบนพื้นฐานของการสังเกตการณ์อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การวางกฎเกณฑ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้น แม้แต่ในวิชาที่ง่ายที่สุดก็ยังเรียกร้อง ให้ผู้ศึกษาต้องละทิ้งความเรียงตรง (directness) ของสิ่งที่เกิดขึ้นเพียงชั่วขณะในแต่ละวัน (everyday immediacy) เพื่อจะสร้างระยะห่างให้ทักษะการมองและเพื่อกำหนดระดับของการ

ศึกษานี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างแน่แท้เพียงหนึ่งเดียว ในการกลับไปศึกษาเหล่าผลงานตลอดชีวิตของมาร์กซ์อย่างจริงจัง หากมิใช่สิ่งจำเป็นเลยสำหรับคนดีเฒ่า ลงไปว่า ทฤษฎีและสูตรเฉพาะของมาร์กซ์ ได้สูญเสียความถูกต้อง (validity) หรือแม้ส่วนที่ยังคงสอดคล้องกับปัจจุบัน และยังคงก่อผลสะเทือนอยู่ไปหมดสิ้นแล้ว

นี่ก็คือสิ่งที่ ลูคัส (Georg Lukacs) หมายถึงในคำขวัญของเขาที่ **"จงกลับไปหามาร์กซ์แล้วก้าวไปสู่นักวิทยาศาสตร์"** ซึ่งจริงแท้ทีเดียว สำหรับในช่วงเวลาแห่งวิกฤติ และโลกที่ปราศจากความมั่นคงสภาพอีกต่อไปแล้วแห่งยุคเรานี้ ไม่มีสิ่งใดมีความสำคัญต่อขนาดกว่าทางวิทยาศาสตร์สังคมมากไปกว่าการค้นพบกฎแห่งการเคลื่อนไหว (Laws of the motions) และแนวโน้มของลัทธิทุนนิยมในยุคปัจจุบันตลอดจนการสังเคราะห์สมมุติฐานที่เป็นไปได้ในการสร้างสังคมนิยมจากสิ่งที่รู้มาข้างต้นนั้น โดยใกล้เคียงอย่างยิ่งกับความมุ่งมาดปรารถนาให้มีความถูกต้องเดียวกันกับที่มาร์กซ์ได้สืบค้นและทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาในช่วงตอนประวัติศาสตร์ของเขา เมื่อเราพยายามสร้างกฎที่จะตอบคำถามสำคัญในช่วงเวลาของเรา เพื่อให้เป็นที่แน่ใจได้ เราจึงควรอาศัยผลงานทางปรัชญาอันยิ่งใหญ่จากอดีตเป็นแนวทาง - โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหล่าผลงานที่มีนัยทางปรัชญา

ความเข้าใจต่อเหล่าผลงานของมาร์กซ์และการประยุกต์ใช้ในงานวิจัยสมัยนี้จะต้องระเกะระกะไปด้วย ส่วนที่ขยายเพิ่มเติมเข้าไปมีไม่น้อยแล้ว เนื่องจากจากลักษณะปริศนาลึกลับ (myths) เกี่ยวกับมาร์กซ์จำนวนมากมายซึ่งสามารถอ่านจับได้ในงานเขียนทั้งของพวกมาร์กซิสต์, ที่ไม่ใช่มาร์กซิสต์ และในวารสารกรรมของผู้รังเกียจมาร์กซิสต์ (หรือแม้แต่ในหนังสือพิมพ์เมื่อเร่ว่านานี้ก็ยังเข้าร่วมด้วย ในคอลัมน์ซุบซิบหรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องมีเป็นบทความประเภทเกร็ดพงศาวดารตำนาน) - ลักษณะปริศนาลึกลับเหล่านี้ ไม่ว่าจะซ่อนเร้นแอบแฝงไว้ด้วยนัยทางการเมืองในทางเข้าข้าง (pro) หรือคัดค้าน (contra) จะก่อให้เกิดการตีความทฤษฎี สูตร และทัศนะ โดยเฉพาะของมาร์กซ์ในลักษณะแข่งแข่ง เก้าคร่ำครืดคราดบารบิ และไม่แน่แท้จะแสดงให้เห็นถึงภูมิ-

ธรรมนัญญาของเขาในฐานะนักคิด หรือของปรัชญาของเขาอย่างแท้จริง เรื่องราวตำนานและการตีความที่ผิดพลาดเช่นนี้จะจจ่อยู่กับเพียงบางมโนทัศน์พื้นฐานของทฤษฎีมาร์กซ์เท่านั้น ส่วนอันผิดพลาดและอิงนัยก็ยังจะมีมากขึ้น เมื่อได้รับการสนับสนุนจากการตีความมโนทัศน์พื้นฐานเหล่านั้นอย่างคลุมเครือหรือสามัญ (inaccurate, vulgar or obscure)

เป็นที่รู้กันทั่วไปว่าไม่ใช่เป็นการสร้างระบบปรัชญาขึ้นมาใหม่ ซึ่งมาร์กซ์ถือว่าเป็นความสำเร็จที่แท้จริงของเขา หากแต่เป็น คำโครงของทฤษฎีสหวิทยาที่มีการกำหนดไว้อย่างเป็นปรัชญาของเขา ซึ่งจะสามารถใช้ได้กับปัญหาพิเศษของยุคสมัย และเขาตั้งใจจะให้ระบบปรัชญานั้นแทนที่ระบบปรัชญาเก่าในอดีต โดยทั่วไป มาร์กซ์ถือว่าการให้นิยามสิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นแต่เพียงจุดเริ่มต้นของการจัดประเภทของปัญหาเท่านั้น ซึ่งเขาเห็นว่าปัญหาส่วนมากจะไม่สามารถตอบได้เพียงในระดับทั่วไปและถือว่าการจัดประเภทเป็นแนวทางที่ถูกต้องเพียงทางเดียวในการบรรลุคำถามที่มีคำตอบอย่างแท้จริงได้

ผู้เขียนมิได้มีเจตนาที่จะปฏิเสธหรือลดความสำคัญของปัญหาพื้นฐาน ทางปรัชญาโดยทั่วไปของทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ทั้งหมด แต่ผู้เขียนเชื่อว่าความริเริ่มสร้างสรรค์ที่แท้จริงของทฤษฎีนี้ได้วางไว้อย่างประณีตกระชับในผลงาน ซึ่งมาร์กซ์ได้สร้างขึ้นในการสถาปนากฎนวิทยาของความรับรู้ (the epistemology of knowledge), ของลัทธิวิทยา (ontology) และวิชาวิธี หรือโมดูลัสที่เปลี่ยนระเบียบศึกษาปัญหาแบบดั้งเดิม ด้วยทฤษฎีที่ประสานเป็นหนึ่งเดียวของธรรมชาติและสังคม หรือทั้งวิชาวิธีและวิธีการประวัติศาสตร์ในเวลาเดียวกัน และอย่างแน่นอนอย่าง เป็นทฤษฎีของนักวัตถุนิยม

นี่คือเหตุผลที่ผู้เขียนคิดตามการทดลองเชิงลัทธิวิทยาของ Lukacs ในสิ่งที่เรียกว่า "ลัทธิวิทยาทั่วไป" (general ontology) ว่าหากวิชาวิธีของธรรมชาติอันเป็นความรู้นามธรรมจากมนุษย์สามารถถูกเหมาเอาว่าเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นแห่งวิชาวิธี (ในนามของ "ลัทธิวิทยา : Ontology") ของการดำรง

อยู่ทางสังคม ตั้งเมื่อทฤษฎีประวัติศาสตร์ของเอกภาพอย่างวิภาษวิธีของธรรมชาติและสังคมก็เป็นประดุจกระดุกหลังของผลงานตั้งมวลของมาร์กซ์ นั่นเพราะสิ่งนี้ได้เชื่อมโยงหลักการ และโมดัลลิตีครอบคลุมเข้าเป็นทฤษฎีเนื้อเดียวกัน อันประดารารายละเอียดสามารถบรรจุครบลงตัว ทั้งยังสามารถอธิบายได้อย่างเป็นธรรมชาติในฐานะองค์ประกอบของส่วนทั้งหมด (part of the whole)

ลักษณะดังกล่าวของทฤษฎีของมาร์กซ์ประทับใจผู้เขียน เรื่อยมาตั้งแต่วัยหนุ่ม และนับแต่บัดนี้ทำให้ผู้เขียนกลายเป็นนักอ่านงานของมาร์กซ์ที่ไม่เคยเหน็ดเหนื่อย นั่นเนื่องเพราะความสนใจโดยเฉพาะในแง่ประวัติศาสตร์ของผู้เขียนดูเหมือนจะได้อรรถาธิบายแก่นในสิ่งที่มีมาร์กซ์คิดและเขียนเอาไว้

ในสมัยที่ผู้เขียนเป็นนักศึกษาวัยหนุ่มระหว่างถึงทศวรรษ 1950 อยู่ ณ ผู้เขียนเคยสนใจนักทาลังคมจีนโบราณ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามที่ว่าจะมีทฤษฎีใดในการศึกษาวิจัยสังคมนั้นจะสามารถเข้ามาแทนที่การผูกขาดของลัทธิมาร์กซ์แบบสามัญในสมัยนั้นได้บ้าง ซึ่งเมื่อพูดถึงกับงานเขียนของมาร์กซ์ชื่อ "Grundrisse" ซึ่งเป็นต้นร่างครั้งแรกของ "งานหลัก"(foundation) หนังสือชุด Capital (ทุน) ได้มีการจัดพิมพ์ขึ้นในปี 1953 และหนังสือนี้ยังให้แสงสว่างใหม่ทางปัญญาแก่ผู้เขียนต่อการศึกษาผลงานอื่น ๆ ของมาร์กซ์อีกด้วย กล่าวคือ ได้ให้ความแจ่มชัดต่อฐานะทางปรัชญาของโมดัลลิตีพื้นฐานของทฤษฎีมาร์กซ์ที่ว่าด้วยสังคมและประวัติศาสตร์ ดังนั้น ผู้เขียนก็จึงเป็นเช่นเดียวกับบุคคลร่วมสมัยจำนวนมากที่พร้อมที่จะวิพากษ์วิจารณ์บรรดาการก่อรูปโมดัลลิตีและการสร้างทฤษฎีที่สามัญ และจากนั้นก็พยายามสำรวจสืบค้นถึงความริเริ่มสร้างสรรค์ขั้น มั่งคั่งของระบบคิดมาร์กซ์

เพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เขียน ในผลงานทั้งหมดของผู้เขียนจึงจัดจ่อต่อการสร้างชิ้นใหม่ของทฤษฎีมาร์กซ์ที่ว่าด้วยรูปแบบของสังคม โดยการพยายามตีความทฤษฎีมาร์กซ์ที่ว่าด้วย "วิธีการผลิตแบบเอเชีย" โดยอาศัย Grundrisse เป็นหลัก ซึ่งทำ

ให้ผู้เขียนแจ่มชัดว่าโมดัลลิตีและสมมุติฐานที่ยังคงจำเป็นที่จะต้องแยกต่าง (alien) จากทัศนะแบบของทฤษฎีประวัติศาสตร์และสังคมมาร์กซ์ที่แบบสามัญเพราะแม้แต่การก่อรูปโมดัลลิตีของอุดมภาพแบบมาร์กซ์ที่นี้ ก็แตกต่างจากการศึกษาแบบสามัญ (vulgar) ความชัดเจนเริ่มขึ้นจากการศึกษา Grundrisse และมากยิ่งขึ้นจากการศึกษา **ต้นฉบับปรัชญาเศรษฐกิจ 1844 หรือ German Ideology** ว่าทฤษฎีมาร์กซ์ที่ว่าด้วยสังคมและว่าด้วยประวัติศาสตร์ (และทฤษฎีว่าด้วย เศรษฐศาสตร์ของมาร์กซ์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีเหล่านี้) มิได้สร้างอย่างง่ายตามแบบฉบับของศาสตร์เฉพาะ ๆ และมีใช้การประยุกต์ใช้ปรัชญามาร์กซ์ที่แบบเฉพาะเจาะจงอย่างง่าย เพราะที่จริงแล้วการแสดงถึงความริเริ่มสร้างสรรค์ทางปรัชญาของมาร์กซ์ ซึ่งแม้แต่โมดัลลิตีพื้นฐานก็ควรได้รับการพิจารณา ในฐานะหลักเกณฑ์ในทางปรัชญา ดังนั้นจากการตีความโมดัลลิตีของคำว่า "วิธีการผลิตแบบเอเชีย" จึงจำเป็นที่จะต้องกลับไปประเมินความหมายของยุโรปโบราณและยุคพิวคัลใหม่อีกครั้ง รวมถึงตลอดถึงนักทาลังการพัฒนาระบบทุนนิยม, นักทาลังการสะสมทุนระยะเบื้องต้น และการผลิตซ้ำของมัน อีกทั้งในส่วนตัวเกี่ยวข้องกับขบวนการที่เชื่อมต่อบรรณานิยมให้กลายเป็นระบบโลก ซึ่งเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาระบบศึกษาความเป็นไปได้ถึงการเปิดทางไปสู่ระบบสังคมนิยม

การตีความโมดัลลิตีของคำว่า วิธีการผลิตเป็นแก่นหลักของทฤษฎีมาร์กซ์ที่ว่าด้วยโครงสร้างของสังคม (Social forms) ถ้าเรายึดถือทัศนะของมาร์กซ์อย่างเข้มงวดว่าหลังการผลิตหมายถึงเนื้อหาทั้งหมดของวิธีการผลิต และความสัมพันธ์ทางการผลิตแสดงถึงรูปแบบของวิธีการผลิต กระนั้นแล้วเราจะเข้าใจโมดัลลิตีของสิ่งทั้งหมด (totality) ได้ง่ายขึ้นถ้าได้ยามลักษณะพื้นฐานของมันว่าเป็นเอกภาพของรูปแบบและเนื้อหา อย่างกานี **The German Ideology กับ Grundrisse** ซึ่งได้จำแนกวิธีการผลิตเฉพาะตามลักษณะรูปแบบของกรรมสิทธิ์ ในที่นี้ "กรรมสิทธิ์" ไม่ใช่ความหมายของกฎหมาย แต่หมายถึงการครอบครองต่อ

ธรรมชาติของมนุษย์โดยผ่านการแทรกแซงของชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้ก็เป็นการผลิตโดยตัวมันเอง

เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ผู้เขียนขออ้างจาก - **Capital เล่ม 2** ซึ่งเขียนไว้ว่า "รูปแบบสังคมของการผลิตแบบใดก็ตาม ปกติแล้วแรงงาน (labourers) และปัจจัยทางการผลิต ยังคงเป็นส่วนประกอบของกันและกันเสมอ แต่ในภาวะที่แยกออกจากกัน จะไม่มีเพียงตัวใดตัวหนึ่งที่จะสามารถก่อให้เกิดพลังพลวัตได้ เนื่องจากการผลิตจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อปัจจัยทั้งสองนี้รวมเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน ลักษณะเฉพาะที่สองปัจจัยนี้จะรวมกันได้ทำให้สามารถจำแนกยุคเศรษฐกิจของโครงสร้างสังคมที่แตกต่างกันออกจากกันได้เป็นผลสำเร็จ" (Karl Marx; **Capital, Volume II**, Progress Publishers, Moscow, 1977, pp. 36-37)

ทฤษฎีปรากฏโครงร่างอยู่ในหนังสือ **Grundrisse** ซึ่งเป็นนายหน้าใน "การรวม" (unification) ปัจเจกบุคคลและปัจจัยการผลิตภายใต้ทุก ๆ รูปแบบกรรมสิทธิ์และวิธีการผลิต ก็คือบางชนิดของชุมชนซึ่งมาร์กซ์เรียกว่า **Gemeinwesen** ซึ่งรูปแบบแรก of ชุมชนแบบนี้ได้แก่ ชุมชนเผ่าชน (tribe) และ "วิธีการผลิตแบบเอเชีย" ก็คือว่าเป็นประเภทของชุมชนรูปแบบแรกที่มีอยู่มากหลากหลาย ซึ่งด้านหนึ่งเป็นลักษณะชุมชนหมู่บ้าน และอีกด้านหนึ่งเป็นรัฐที่เก็บรวบรวมภาษีรูปแบบที่สองได้แก่ นครรัฐโบราณ (The city state of antiquity) และรูปแบบที่สามได้แก่ระบบฐานันดรที่ชัดเจนในชุมชนยุโรปยุคกลาง ในรูปแบบชุมชนก่อนระบบทุนนิยมทั้งหมดนี้ ชุมชนของปัจเจกบุคคลบางประเภทอยู่ในแนวตัวกลางของการเกี่ยวพันกันของปัจจัยบุคคลกับปัจจัยการผลิต ความเกี่ยวพันซึ่งโดยธรรมชาติพิเศษของมันได้สร้างรูปแบบเฉพาะของการขึ้นต่อกันของบุคคลนี้คือการเป็นอาสา และการกดขี่ขูดรีด ตามทฤษฎีที่เสนอใน **Grundrisse** แสดงให้เห็นว่า สังคมก่อนทุนนิยมได้ถูกทำลายโดยกระบวนการพลวัต (dynamism) ในตัวของมันเอง นี่คือการพัฒนาของกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลและการผลิตสินค้า ดังเช่น ผลอันสืบเนื่องมาจากกระบวนการพลวัตของระบบพิวตัลลยีโรปนำไปสู่ "การ

ละสมทุนเบื้องต้น" และความสัมพันธ์แบบทุน, การพรากมวลผู้ใช้แรงงานออกจากปัจจัยการผลิตและท้ายสุดแยกงานออกจากผู้เป็นเจ้าของ แล้วในที่สุดก็หวนกลับมาจับใหม่ก็อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยผ่านรูปแบบ "ชุมชน" ใหม่ซึ่งเรียกว่า เงินตรา (money) วัตถุที่แสดงถึงความสัมพันธ์แบบสินค้า หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ลัทธิทุนนิยมเริ่มเกิดขึ้น ในที่ซึ่งเงินไขว้ภาวะวิสัยและอัตวิสัยของการผลิตได้เชื่อมบรรจบกัน โดยความสัมพันธ์แบบสินค้าในโครงสร้างและหน้าที่ของชุมชน **Gemeinwesen** การรวมกันแบบนี้ยังผลให้กำลังแรงงานกลายเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง (แม้ว่ารูปแบบต่าง ๆ ที่ยังไม่สมบูรณ์ของกระบวนการนี้จะพัฒนามากขึ้นหากแต่ก็อย่างค่อยเป็นค่อยไป) โดยผ่านการว่าจ้างแรงงาน (rent Work) การตกลงระหว่างคนงานกับนายทุนเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย แม่นอนยอมเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งได้ซ่อนเงื่อนงำของการขูดรีดเป็นพิเศษของนายทุนไว้

มาร์กซ์ตระหนักดีว่าวิธีการผลิตแบบทุนนิยมมีมิติที่แตกต่างอย่างชัดเจนจากรูปแบบก่อนทุนนิยมอื่น ทั้งหมด ซึ่งในการให้คำอธิบายเชิงทฤษฎีต่อพัฒนาการประวัติศาสตร์โลก เขาเน้นถึงการเคลื่อนย้ายทุนสู่ระบบสากลอันเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นของวิธีการผลิตแบบทุนนิยม การเคลื่อนไหวที่หยุดยั้งมิได้มันและความภาคภูมิใจในให้ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตสินค้าขึ้นดีเยี่ยม (par excellence) ได้ขับเคลื่อนลัทธิทุนนิยมให้แผ่ขยายไปทั่วทุกมุมโลก ให้ไปทำลาย ล่วงล้ำหรือแม้แต่วางสังกรรมกับ "ดินแดนที่ลวงละเมิดมิได้" ("sacred boundary") ตามคำของมาร์กซ์เอง และเข้าแทรกแซงต่อพัฒนาการของโครงสร้างสังคมท้องถิ่นทุก ๆ แห่ง แม่นอนยอมเพื่อที่จะสนองต่อการผนวกพวกนั้นเข้าสู่ระบบโลกของทุนนิยม ดังนั้นเพื่อการเข้าใจถึงระดับที่แท้จริงทฤษฎีมาร์กซ์คิดว่าด้วยโครงสร้างสังคม เราต้องมองสิ่งเหล่านี้อย่างแจ่มแจ้ง ในทฤษฎีนี้ แม้ว่าระบบทุนนิยมเป็นผลผลิตจากความเสื่อมถอยของโครงสร้างสังคมที่ให้อาเนิด หรือกล่าวให้ตรงยิ่งขึ้นก็คือ ผลพวงจากการพัฒนาและการเสื่อมสลายของระบบพิวตัลลยีโรป ระบบทุนนิยม

ได้ให้ภาพการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในประวัติศาสตร์มนุษยชาติอันยากจะเปรียบกับรูปแบบสังคมใด ๆ ก่อนหน้านี้ นั่นเพราะสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ต่อวิถีการผลิตนี้จำเป็นต้องใช้ทัศนคติการมอง ในขอบข่ายทั้งโลก (global perspectives)

ทัศนคติการมองเช่นนี้ ได้รับการชี้ชัดด้วยความใน *Grundrisse* ดังนี้ "ความสัมพันธ์ของการขึ้นต่อกันของบุคคล (ซึ่งเป็นไปเองทั้งหมดในระยะเริ่มแรก) เป็นโครงสร้างทางสังคมแรกสุด ซึ่งความสามารถในการผลิตของมนุษย์เพียงพัฒนาไปในขอบเขตเล็ก ๆ และในจุดที่โดดเดี่ยว ส่วนความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล ที่สร้างขึ้นมาขึ้นต่อกันแบบภาวะวิสัย (*sachlicher*) เป็นรูปแบบใหญ่ที่สอง ซึ่งระบบการดูดซึม (*metabolism*) ทางสังคมโดยทั่วไปของความสัมพันธ์สากลของความต้องการทั่วด้านและขีดความสามารถสากลได้ก่อรูปขึ้นเป็นครั้งแรก ขั้นที่สามคือความเป็นปัจเจกชนเสรี อันขึ้นอยู่กับพัฒนาการโดยสากลของปัจเจกชนกับสภาวะการจ่ายออมอยู่ใต้อำนาจของประสิทธิภาพการผลิตทางสังคม และทางชุมชนของพวกเขา โดยถือเป็นการสร้างความมั่งคั่งทางสังคม ในภาวณนี้ขั้นที่สองจะสร้างเงื่อนไขสำหรับขั้นที่สาม" (Karl Marx, *Grundrisse*, Random House, New York, 1973, p. 158)

การบรรลุทัศนคติการมองปัญหาในยุคปัจจุบันของเรา ที่มีคำถามเกิดขึ้นต่อลัทธิทุนนิยมและสังคมนิยมบนพื้นฐานของทฤษฎีมาร์กซิสต์นั้น จำเป็นต้องใช้คำตอบระดับประวัติศาสตร์โลก ซึ่งเริ่มจากระบบก่อนทุนนิยมผ่านยุคทุนนิยมไปสู่ยุคหลังระบบทุนนิยม

จากศตวรรษที่แล้วจนถึงปัจจุบัน ระบบทุนนิยมได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายครั้ง นำอ่านมาร์กซอย่างไม่ใส่ใจอาจจะพูดว่าทุนนิยมได้พัฒนาไปบนเส้นทางที่ต่างไปจากที่มาร์กซได้ทำนายไว้ วิถีการผลิตนี้ซึ่งมีความถูกต้องจากจุดเริ่มต้นของความมีลักษณะสากลและความถูกต้องจากการเริ่มต้นตลาดโลก และที่มักก่อให้เกิดการพัฒนาหลังการผลิตอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดอยู่

เสมอ ได้วิวัฒนาการลักษณะเฉพาะเหล่านี้ให้ขึ้นสู่ระดับที่สูงกว่าที่เคย แม้จะด้วยความยุ่งยากขัดแย้งในตาข่ายก็ตาม ซึ่งในกระบวนการนี้ ยังติดตามมาด้วยกฎว่าด้วยระบบทุนนิยมในระยะเริ่มแรก ความขัดแย้งเหล่านี้ได้รับการ "แก้ไข" เพียงชั่วคราวในวิกฤติโลกผ่านจนกระทั่งทุกวันนี้ วิถีการผลิตแบบทุนนิยมยังคงหน่วงรั้งมนุษยชาติไว้ด้วยผลกระทบของวิกฤติการณ์โลกที่ไม่รู้จักสิ้น

ไม่มีคำอธิบายเชิงทฤษฎีถึงกำหนดเวลาที่แน่นอนแห่งวิกฤติการณ์ในยุคปัจจุบัน ไม่มีคำอธิบายที่จะสามารถจัดระบบหรือพรรณนาถึงลักษณะรวม ๆ ของเหล่าปรากฏการณ์พิเศษอันหลากหลาย, ถึงวิกฤติการณ์ในระดับต่าง ๆ และในรูปแบบหลากหลาย, ถึงการจำแนกแยกหาสาเหตุไปตามลำดับความเป็นจริง หากแต่ยังมีคามพยายามเป็นครั้งแรก อย่างเช่นการวิเคราะห์ถึง "ส่วนทั้งหมดของการผลิต" (*Totality of production*) ซึ่งเป็นภาวณิยามของมาร์กซต่อระบบตลาดโลกอย่างไรก็ดี หากเราเป็นเช่นเดียวกับมาร์กซซึ่งพิจารณาความสัมพันธ์แบบสินค้าในระดับสากลว่าเป็นรูปแบบชุมชนของเงินตรา (อันได้แก่ การว่าจ้างทำงาน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนส่วนบุคคลระหว่างคนงานกับนายทุน) ที่มาแทนที่ระบบเก่าของ *Gemeinwesen* ในฐานะลักษณะเฉพาะของวิถีการผลิตแบบทุนนิยม เราคงต้องเริ่มอธิบายทฤษฎีแห่งวิกฤติการณ์ปัจจุบันของเราตามแนวเดียวกันกับที่มาร์กซได้กระทำมาแล้วในสมัยของเขา นั่นคือด้วยปัญหาด้านตลาดของการผลิตสินค้าทุนนิยม จริงอยู่ที่แม้ในปัจจุบันลัทธิทุนนิยมก็ยังต้องจัดการกับปัญหาอุปสรรคด้านตลาด แต่อุปสรรคเหล่านี้ได้เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งหากเราจะไม่ยกเอาปัญหาเรื่องวัฏจักรมาพูดในขั้นนี้แล้ว วิกฤติการณ์มักเกิดขึ้นอยู่เสมออันในท้ายที่สุดแล้วก็คือ การผลิตสิ้นเกินของการผลิตแบบทุนนิยม ซึ่งเมื่อมองดูที่มีมิติอันใหญ่โตมหึมาและผลกระทบระดับโลกของระบบการผลิตแบบทุนนิยมแล้ว-เรามิเห็นเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อว่า "วิกฤติการณ์ทั่ว ๆ ไป" ของเศรษฐกิจโลกทุนนิยมกำลังบังเกิดอยู่ อันแสดงว่าอุปสรรคทางตลาดที่จะส่งหน่อออกอย่างมีกำลังในขั้นที่สุด

จะพบกับพรมแดนที่จำกัด วิกฤติการณ์นี้เป็นไปอย่างรุนแรง ซึ่งหากใครก็ตามที่ทำการศึกษาย่างเป็นภาวะวิสัยแล้วจะหลีกเลี่ยงไม่พ้น ในภาพที่จะเผชิญกับปัญหาที่คณะกรรมการระบบทุนนิยมแบบระยะยาวไกล (long-range perspectives)

มีเหตุผลบ้างเล่าที่ จะเสนอว่าทฤษฎีด้วยประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์ลัทธิทุนนิยมของมาร์กซิสม์ในเวลานี้ขาดความถูกต้อง? ในเมื่อความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิต ของระบบทุนนิยมในทุกวันนี้มีการก่อตัวอย่างรวดเร็วมากกว่าที่เคยมีมาในอดีต

สมมุติฐานที่ว่า วิทยาศาสตร์สามารถกลายเป็นองค์การผลิตโดยตรงได้แสดงไว้ใน Grundrisse นี้ยังคงเป็นข้ออ้างอิงพื้นฐานต่อการเข้าใจพัฒนาการของสิ่งที่เรียกกันในทุกวันนี้ว่า การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และตามที่มาร์กซ์พูดไว้ การพัฒนาอย่างมหาศาลในแหล่งทางสังคมของการผลิตนั้นถูกเหี่ยวร้างบังคับโดยสังคมนิยม ซึ่ง "รากฐานของความทุกข์เข็ญ" ของความสัมพันธ์แบบทุนนิยม เป็นความจริงที่ว่า ความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ได้ผ่านขบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากมายหลายครั้งหลังจากยุคของมาร์กซ์แล้ว แต่ในทัศนะของมาร์กซ์คือที่ว่า กรรมสิทธิ์ คงกำหนดกระบวนการผลิตสินค้าชั้นเลิศ (par excellence) ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ฉะนั้นพลังสมัยใหม่ของการผลิตไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผูกขาดระดับรัฐหรือข้ามชาติก็ตาม ได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นไปอย่างรัดตึง และแน่นอนว่าพลังของการผลิต "ในขอบข่ายห้วงพิภพ" (Planetary) จะได้วิวัฒนาการไปแล้ว แต่ความสัมพันธ์ทางการผลิตแต่เพียงปรีทระดับ "โลก" (global) ก่อให้เกิดได้เพียงสภาวะอนาธิปไตย และความไม่เท่าเทียมกัน บนพื้นฐานและในรูปแบบสินค้าชุมชน (Gemeinwesen) ซึ่งความจริงเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมระหว่างคนงานกับนายทุน ความขัดแย้งอย่างลึกลับซ่อนเร้นในไม่ช้าไม่นานจะไม่สามารถแก้ไขอะไรได้เลย และเมื่อม่านนายถึงชะตากรรมที่จะเลวร้ายลงของมนุษยชาติ ดังนั้นหากเราต้องการเอาชนะระบบทุนนิยม เราต้องสร้างความสามัคคี

กันในกลุ่มชนโลกให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงและกบฏชะตากรรมนี้ไว้ไว้เมื่อของพวกเราเอง

เพื่อให้เห็นการขึ้นของมาร์กซ์ในประเด็นนี้ จึงขออ้างถึงมาร์กซ์ในแง่การเป็นเจ้าของที่ดินดังนี้" จากจุดยืนของรูปแบบเศรษฐกิจของสังคมที่สูงกว่ากรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลต่อโลกโดยปัจเจกชนเพียงผู้เดียว (Single) จะปรากฏขึ้นได้อย่างเหลวไหลน่าขันเท่า ๆ กับ กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลของมนุษย์เพียงคนเดียวต่อคนอื่น ๆ เพราะแม้สังคมทั้งหมด, ประเทศ หรือกระทั่งสังคมที่เคยมีปรากฏมาทั้งหมดรวมเข้าด้วยกัน ก็ยังมีใช้เจ้ากรรมสิทธิ์โลกพิภพ (the globe) นี้หากเป็นได้แต่เพียงผู้ถือครองหรือผู้จัดเก็บภาษีอากร และเช่นเดียวกับพวกบอนิพาร์ต (boni patres familias) ที่จะต้องมาดำเนินการเพื่อให้เกิดความสำเร็จสืบเนื่องไปในเงื่อนไขที่ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น (Karl Marx, Capital, Volume III, Progress Publishers, Moscow. 1977, 776)

การสร้างชุมชนอันแท้จริงของประชาชนในระดับโลก และวิถีการผลิตที่เป็นพื้นฐานของชุมชนนี้อยู่ในวิสัยที่จะเป็นไปได้ และเป็นทางเลือกสายเดียวสำหรับการอยู่รอดของมนุษยชาติ และอารยธรรมของมนุษย์ ดังนั้นแล้ว ยังจะมีผู้ใดอีกเล่าที่กล้าจะกล่าวว่าทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ว่าด้วยประวัติศาสตร์นี้ ไม่มีความถูกต้องในทุกวันนี้ ?

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนจะขอกกล่าวเล็กน้อยถึงระบบสังคมนิยมซึ่งได้หยั่งรากลงในส่วนที่ไม่อาจละทิ้งได้ (negligible) ของโลกเรียบร้อยแล้ว และมีเป้าหมายเพื่อจัดตั้งและพัฒนาสังคมใหม่บนพื้นฐานของวิถีการผลิตแบบใหม่ ตามหลักฐานของผู้เขียนนี้เพียงสามารถเรียกร้องให้มีความใส่ใจต่อความจริงที่ว่า ในประวัติศาสตร์โลกแบบลัทธิมาร์กซ์นี้ สังคมแบบใหม่นี้เพิ่งอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาเท่านั้น หรือเมื่อมองตำแหน่งที่ทางในเศรษฐกิจโลกของสังคมใหม่นี้ จะพบปัญหาหลักของประเทศเหล่านี้ว่า ได้เกิดขึ้น และตั้งอยู่บนพื้นฐานของดินของสังคมนี้ ๆ เอง ซึ่งอำนาจทางการเมืองที่มั่นคงเท่านั้นจะประกันผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม วิกฤติการณ์เศรษฐกิจโลกทุนนิยมได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อประเทศเหล่านี้ อีกทั้งยังบังคับให้ประเทศเหล่านี้จำเป็นต้องปรับตัวเท่าที่เป็นไปได้ในกา
ปฏิรูปเพื่อการร่วมมือกันระหว่างประเทศ และทดลอง
หนทางใหม่สำหรับการพัฒนาขั้นต่อไป กล่าวตามทัศนะ
ของทฤษฎีมาร์กซิสต์แล้ว ระบบทุนนิยมในระดับโลกนี้จะ
สามารถประสบความสำเร็จในทางความเป็นจริงได้ ก็
โดยเป็นระบบสังคมนิยมในระดับโลกเท่านั้น (ซึ่งผู้เขียน
ไม่มีความสงสัยเลยคือ มีโอกาสที่มันจะถูกต้องในที่สุด)
เหล่านี้มักสังเกตการณ์ทะเลาะวิวาทวี่วี่วี่ อาจประเมิน
ความสำเร็จ ของประเทศสังคมนิยมเหล่านี้ต่ำเกินไป
โดยส่วนตัวแล้วผู้บรรยายถือว่าการตอบโต้คือ "การทำ

หาย" ใหม่ ๆ อันจะเป็นหนทางที่อันสำคัญของประเทศ
เหล่านี้ต่อความก้าวหน้าทางประวัติศาสตร์ของโลก จะ
ไม่ลดน้อยลงไปเลยในอนาคตที่กำลังจะมองเห็น หากดู
เหมือนจะยังมีมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไปอีกด้วย

* จากเอกสารประกอบปรุฎกาหัวข้อ "Marx and-
Our times" ในการแสดงปรุฎกาของ ศ. Ferene
Tokie เมื่อแะเยือนไทย จัดโดยกลุ่มเศรษฐศาสตร์-
การเมือง ณ ห้องประชุม ชั้น 2 คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 7 มกราคม 2528 เวลา
10.00-12.00 น.

